

ELDENSCH E VELD PAD 15 KM

9

Vogelparadijs

In Meinerswijk grazen kuddes Konikpaarden en Gallowayrundersen zodat het gebied open blijft. Door de aanwezigheid van riet en water, begraasde grasvlaktes en wilgenbossen voelen veel vogels zich thuis in Meinerswijk. Volgens tellingen broeden hier bijna honderd soorten. Dit zijn bijvoorbeeld watervogels als fuut, grauwe gans, kuifeend, aalscholver en ijsvogel. In de winter zwemt de grote zaagbek (zie voorkant folder) op de rivier en de waterplassen. Deze eend broedt in noordelijke delen van Europa en Azië en eet vis en andere dieren. Ook roofvogels als de visarend, zeearend en havik vliegen hier soms rond.

hier
vrouwen

10

Castellum

Hier zijn de fundamenten van een Romeinse kazerne zichtbaar gemaakt. Deze werd met hout gebouwd in de regeerperiodes van de eerste keizers Augustus en Tiberius rond 16 na Chr. De plek lag strategisch tegenover de monding van de IJssel, die toen uitkwam hier in de Rijn. In het jaar 69 werden de houten gebouwen uit onvrede over het Romeinse bestuur in brand gestoken door de Batavieren. Zo'n honderd jaar later werd het complex herbouwd in opdracht van keizer Marcus Aurelius, deze keer met steen. Het Castellum maakte deel uit van de Limes, de noordelijke grens van het Romeinse rijk. Die grens liep langs de Rijn, van Katwijk aan Zee via Arnhem naar Xanten en verder zuidoostwaarts. In 2021 is de hele Limes op de UNESCO werelderfgoedlijst geplaatst.

11

Perenlaantje

Rond 1740 werd Huis Westerveld gebouwd. Het landgoed kwam in de 19de eeuw in handen van de familie Van Voorst tot Voorst, die er een lustoord van maakte met o.a. een paardenhouderij en een wandelbos rond de kolk. In de Tweede Wereldoorlog werd het huis gebombardeerd en na de oorlog gesloopt, alleen een stuk tuinmuur is nog over.

Het Perenlaantje is eind 19de eeuw beplant met tachtig verschillende perenrassen. De beplanting is door de jaren heen vernieuwd, maar de oorspronkelijke opzet blijft herkenbaar.

Dit Klompenpad is tot stand gekomen onder coördinatie van Stichting Landschapsbeheer Gelderland in samenwerking met eigenaren, vele vrijwilligers, de gemeente Arnhem en andere partijen uit de streek. Klompenpaden zijn cultuurhistorische wandelroutes die particuliere terreinen, zoals landgoederen en boerenland, toegankelijk maken voor de wandelaar. Ze gaan zoveel mogelijk over historisch tracé en onverharde paden. Rust, kleinschaligheid en de combinatie van cultuur en natuur bepalen de sfeer en vertellen bewoners en wandelaars over de geschiedenis van hun omgeving. Ook het landschap heeft voordeel van de ontwikkeling van Klompenpaden: vaak worden landschapselementen hersteld en aangelegd. Door aan te sluiten bij lokale initiatieven als landwinkels, horeca en kamperen bij de boer wordt de economie van de streek versterkt.

Meer informatie over Klompenpaden: www.klompenpaden.nl.
Hier vindt u ook actuele wijzigingen of aandachtspunten.

Meer informatie over Stichting Landschapsbeheer Gelderland: slgelderland.nl

PRAKTISCHE INFORMATIE

- Rondwandeling gemarkeerd in twee richtingen met blauwe klompjes.
- U kunt de route verkorten tot 11 km. Dit staat op de kaart aangegeven en is onderweg gemarkeerd.
- Het is mogelijk om sommige Klompenpaden te combineren. Eventuele overstap-punten zijn aangegeven op de kaart en ter plekke in het veld.
- De nummers op de kaart verwijzen naar bezienswaardigheden langs de route die beschreven worden in deze brochure.
- Routenavigatie en informatie over landschap en cultuurhistorie is ook beschikbaar via de Klompenpaden-app.
- Het Klompenpad is niet geschikt voor kinderwagens en rolstoelen vanwege de smalle en onverharde paden. Stevig en waterdicht schoeisel wordt aanbevolen.
- Honden zijn verboden op delen van het Klompenpad om verstoring van vee en wild te voorkomen.

productie & eindredactie Stichting Landschapsbeheer Gelderland (SLG)
tekst werkgroep Eldensche Veldpad en SLG
beeldmateriaal Herman Hoogveld-Historische Kring Elden, Sander Teunissen, Theo Kruse, Resie Robbers, Shutterstock, Gelders Archief: 1551-1068 & 1551-1752 & 1500-2599. Op de voorkant staat een gravure van 't Huis Meinderswijk uit 1784 door C.F. Bendorp sr. en J. Bulthuis.
opmaak Designimals, Laura Hondshorst
met speciale dank aan de klompenpadwerkgroep Eldensche Veldpad, Historische Kring Elden en grondeigenaren

© Stichting Landschapsbeheer Gelderland
2022, 1e druk. Alle rechten voorbehouden
Bij vragen of opmerkingen over dit pad kunt u contact opnemen met SLG via www.klompenpaden.nl.

NIET BESTEMD
VOOR VERKOOP

Dit Klompenpad is mede gefinancierd door de Provincie Gelderland, de gemeente Arnhem, Prins Bernhard Cultuurfonds en de Nationale Postcode Loterij.

Wandelen over dijken,
langs Romeins verleden,
door boomgaarden en
uiterwaarden in het
buitengebied van Elden.

ELDENSCH E VELD PAD 15 KM

KLOMPENPADEN

ELDENSCH E VELD PAD 15 KM

1 Noodwoning

Elden heeft in de oorlog zwaar geleden. Alle inwoners zijn geëvacueerd en hebben de laatste oorlogswinter op andere plekken doorgebracht. Veel huizen en gebouwen zijn verwoest. In de jaren na de oorlog zijn er in Elden veel noodwoningen gebouwd om de bevolking die terugkeerde een dak boven het hoofd te geven. Deze noodwoning is de enig overgebleven en huisvest nu de Historische Kring Elden.

2 Steenen Camer

Al vanaf ongeveer 1670 is hier bebouwing. Het huidige boerderijcomplex dateert uit 1835-1855. Een theorie over de naam verwijst naar de bebouwing uit baksteen, wat bijzonder voor die tijd was omdat boerderijen toen vooral uit vakwerk bestonden. Een andere theorie is dat het bewaren van belangrijke papieren vroeger vaak gebeurde in een stenen kluisje, een steenen camer. In 1967 gaf de gemeente Arnhem aan dat de boerderij en de grond nodig waren voor uitbreiding van de stad. Verschillende partijen maakten zich hard om de gebouwen en landschappelijke waarden te redden. Nu is op het terrein een biologisch tuinbouwcomplex gevestigd. Naast de moestuin ligt een adoptie-hoogstamboomgaard en een Romeinse tuin.

3 Dijkmagazijn

Het Klompenpad loopt langs drie kolken: zichtbare restanten van dijkdoorbraken in de 18de eeuw. Om dijkdoorbraken te voorkomen werden in later eeuwen de dijken bewaakt en waar nodig

Meinerswijk

hier vrouwen

Perenlaantje rond 1979

gerepareerd. De zandzakken, scheppen, houtwerk en machines werden bewaard in dijkmagazijnen, die op regelmatige afstand van elkaar aan de bandijk lagen.

4 Doorlaatbrug

Deze doorlaatbrug en die bij het gemaal aan de andere kant van Meinerswijk werden in 1935 gebouwd. De neergelaten schuiven hielden 's zomers het hoge water tegen zodat de steenfabrieken konden doorwerken. Het doorlaatwerk werd in de oorlog beschadigd en de restanten gebruikt voor de IJssellinie tijdens de Koude Oorlog. In 1960 werd het herbouwd.

5 Steenfabrieken

Steenfabriek Elden is een van de drie steenfabrieken die in Meinerswijk hebben gestaan. De baksteenindustrie nam rond 1873 bezit van dit gebied en veranderde de aanblik van de polder volledig. Door het uitgraven van klei voor het bakken van stenen ontstonden de grote plassen (kleiputten) die kenmerkend zijn voor Meinerswijk. De vlamoven was in gebruik tot 1982.

6 Meinerswijk

Het oorspronkelijke Meinerswijk werd door de Noormannen in 847 verwoest. In de middeleeuwen was het een heerlijkheid met als centraal punt 't Huis Meinerswijk, ook bekend als het Kasteel van Arnhem. Bekende eigenaar in de 16de eeuw was legerleider

Maarten van Rossum. Koning Willem II was de laatste eigenaar van de heerlijkheid. Na zijn dood in 1849 werd het met flink verlies verkocht. Het Huis Meinerswijk werd in 1855 gesloopt.

7 De Praets

Buurtschap De Praets wordt al genoemd in het jaar 834 en is daarmee nog ouder dan Arnhem zelf. De boerderijen werden gebouwd op een oeverwal langs de rivier. Later in de middeleeuwen kwamen er dijken. Toch kwamen nog regelmatig overstromingen voor, zodat bewoners de gebouwen op verhogingen bouwden. In 1294 werd hier een veerdienst naar Arnhem ingesteld. Dit maakte De Praets toegangspoort tot de Betuwe. In 1603 kwam er een schipbrug: een houten constructie gedragen door pontons, waarvan er nog een te zien is tegenover het veerhuis. Als er schepen aankwamen werd het middelste deel van de brug weggevaan.

8 Groene rivier

Op een verhoging van deze zuidelijke Rijnsoever lagen in de jaren dertig de Arnheemsche Stoomsleephelling Maatschappij (ASM) en twee havens. Nadat in 1935 de Malburgse Dijk was aangelegd om de daarachter gelegen polder te beveiligen, had de rivier te weinig ruimte tussen de verhoging en de Rijnkade. Om dat te compenseren werd een strook land van ca. 200 meter breed uitgegraven die bij een hoge waterstand van de Rijn kan overstromen. Als de strook droog staat vormt het een 'groene rivier'.

Schipbrug ca. 1905 met zicht op De Praets

ELDENSCHE VELDPAD 15 KM

Startpunt → Parkeerplaats De Brink Elden in Arnhem.

Opstappunt → Parkeerplaats De Steenen Camer, Hannesstraatje in Arnhem.

Openbaar vervoer → Bushalte Elden, de Brink. Bushalte Arnhem, De Praets.

Horeca → Fifty's One, Rijksweg-West 49 in Arnhem.

Pannekoekboerderij De Steenen Camer, Hannesstraatje 2 in Arnhem. Strand Zuid, Stadsblokkenweg 103 in Arnhem. Het Arnhems Gemaal, Gelderse Rooslaan 85 in Arnhem.

Kijk op klompenpaden.nl bij dit pad voor actuele informatie en routewijzigingen. Website en Klompenpaden app hebben altijd de meest actuele informatie.

Struinen

Op dit Klompenpad zijn gedeelten waar de route niet is gemarkeerd. De natuur is hier constant in ontwikkeling en het is de bedoeling dat wandelaars hier hun eigen weg vinden. Een alternatief is het volgen van het fietspad.

Te gast op het erf en boerenland

Klompenpaden lopen regelmatig over het erf van een boer, langs een beekje of over een sloot. Vaak is dit privéterrein. Er wordt nauw samengewerkt met boeren en grondeigenaren die recreatief medegebruik toestaan. Zonder hun toestemming waren er niet zoveel Klompenpaden.

Honden verboden

Als wandelaar ben je te gast. Het betreden van privéterrein wordt aangegeven met een speciaal openstellingsbord. Er geldt een hondenverbod. Honden kunnen onrust veroorzaken bij vee, wild of weidevogels. Daarnaast kunnen ze ziekten verspreiden. Daarom zijn honden verboden op Klompenpaden. Wij danken u voor uw begrip.

HOE WERKT DEZE DOWNLOADBARE BROCHURE

Download deze brochure en druk deze af in kleur (dubbelzijdig, gespiegeld langs korte zijde) voordat u gaat wandelen. U krijgt dan de brochure + de wandelkaart geprint. De brochure kunt u als een echte folder vouwen over de aangegeven grijze lijnen. Deze brochure bevat altijd de meest actuele informatie.

hier vouwen

hier vouwen

Prent van dijkdoorbraak bij Elden 1740

Dynamisch rivierenlandschap

Over de bandijken loopt het Klompenpad langs diepe kolken, steenfabrieken, stokoude boerderijen en dijkmagazijnen met de rivier als begeleidende levensader. Aan de overkant van de Nederrijn begint de stuwwal van de Veluwe en is de skyline van Arnhem zichtbaar.

De mens liet gedurende eeuwen zijn sporen na in dit gebied. Restanten van het Romeinse rijk zijn in Meinerswijk zichtbaar. In deze uiterwaard lopen de grote grazers en gaat de natuur haar gang. Delfstofwinners gebruikten het zand, het grind en de klei. Binnendijs woont de mens, schuilend voor het water. In 1711, 1740 en 1820 ging het door wassend rivierwater mis en brak de dijk. In 1944 waren het Duitse militairen die de dijk bewust opbliezen en het rivierwater toelieten om de geallieerden te verjagen uit de Betuwe.

Ontdek het afwisselende buitengebied van Elden.

Wandel langs het Romeinse en recentere verleden, over

dijken, door boomgaarden en uiterwaarden met zicht

op de Nederrijn en de skyline van Arnhem.

Klompen aan, rugzak op en gaan!

Oeverwallen en stroomruggen

De hogere oeverwallen van zand en lichte klei waren geliefd als woonplek. Verder van de rivier af lagen de zware komkleigronden, die pas ver in de 19de eeuw werden ontgonnen na de introductie van drainagetechnieken en landbouwmachines.

De rivieren verlegden vele malen hun loop. De vroegere oevers, zogenaamde stroomruggronden, bestaan uit lichte klei. Ze behoren tot de vruchtbaarste van Nederland en worden gebruikt voor akkerbouw, tuinbouw en vroeger voor tabak. De overslaggronden zijn tijdens dijkdoorbraken ontstaan, toen grond uit de kolken over het omliggende land spoelde. Door hun doorluchtigheid zijn ze geschikt voor boomgaarden.

Het is geen wonder dat zoveel adellijk volk in de 17de en 18de eeuw een buitenhuis liet bouwen in dit gevarieerde landschap.

Konikpaarden in de uiterwaarden

